

krytí podlahy. Rozumět tabulkám uvedeným v odborném článku. Určit skutečnou vzdálenost mezi dvěma místy na mapě s měřítkem 1 : 10 000. Vypočítat týdenní spotřebu energie elektrického přístroje. Hodnota indexu pro obě skupiny základních škol a pro méně úspěšná víceletá gymnázia zhruba odpovídá mezinárodnímu průměru zemí OECD, zatímco hodnota pro velmi úspěšná víceletá gymnázia je významně nižší.

Nejčastěji se s takovými matematickými příklady setkávají žáci velmi úspěšných základních škol, avšak nízká hodnota indexu ukazuje, že to nebývá příliš často, a žáci z málo úspěšných základních škol je řeší o něco méně často. Také v hodinách matematiky v méně úspěšných gymnáziích se takové typy úloh občas vyskytují, avšak žáci velmi úspěšných gymnázií tvrdí, že takové příklady téměř neřeší. Možným vysvětlením tohoto statisticky významného rozdílu hodnot indexu by mohlo být, že takové úlohy učitelé matematiky ve velmi úspěšných víceletých gymnáziích nezařazují, neboť je považují za dostatečně vysvětlené, řádně procvičené a žáky zvládnuté. Častější zařazování takových typů příkladů do výuky ve velmi úspěšných základních školách může ovšem také znamenat jejich procvičování pro přípravu na přijímací zkoušky na střední školy.

Nejčastěji se čeští žáci v hodinách matematiky z uvedených úloh setkávají s příkladem na výpočet čtverečných metrů dlaždic na pokrytí podlahy (je vůbec nejčastější u učitelů ve velmi úspěšných základních školách) a pak následuje práce s tabulkami (to je vůbec nejčastější u učitelů v méně úspěšných základních školách). Málodky se zabývají týdenní spotřebou energie a jízdami řády. Ve velmi úspěšných gymnáziích nejčastěji patnáctiletí žáci počítají cenu s daní, v méně úspěšných gymnáziích i ve velmi úspěšných základních školách plochu dlaždic a nejčastějším typem příkladu v méně úspěšných základních školách je výpočet skutečné vzdálenosti z mapy.

2.2.5 Postoj žáků ke své škole

Aktivita a motivace žáků a jejich vztah ke škole se odvíjí od toho, jaká škola je nebo za jakou ji žák považuje. Všechny už dříve popsané odlišnosti a rozdíly mezi školami s velkým zastoupením slabých žáků a školami s velkým zastoupením výborných žáků v matematice se sice do postoje jejich žáků podstatnou měrou promítají, avšak komfortnost vzdělávání a kvalitu sociálních vztahů mezi žáky, učiteli, ředitelem a rodiči nejlépe vystihují indexy školního klimatu. Do metodiky šetření PISA jsou zavedeny dva indexy, jejichž konstrukce vychází z odpovědí ředitele školy a slouží k popisu klimatu jednak z pohledu učitelů (TEACCLIM) a jednak z pohledu žáků (STUDCLIM). V obou případech je příznivější školní klima na velmi úspěšných školách oproti školám méně úspěšným, ale rozdíly nejsou statisticky významné.

Postoje žáků ke škole byly stanoveny pomocí odpovědí žáků na škále „rozhodně souhlasím“, „souhlasím“, „nesouhlasím“, „rozhodně nesouhlasím“ na otázky, ve kterých vyjadřovali míru souhlasu se čtyřmi bateriemi položek. Z devíti položek byl vytvořen index *Sounáležitost žáků se školou* (BELONG), ze čtyř položek vznikly indexy *Postoj žáků ke škole z hlediska výsledků učení* (ATSCHL) a *Postoj žáků ke škole z hlediska vzdělávacích aktivit* (ATTLNACT), poslední index *Vztah mezi učitelem a žákem* (STUDREL) byl odvozen z odpovědí na pět položek (indexy jsou podrobněji popsány v příloze).

U posledních tří indexů jsme zjistili statisticky významný rozdíl v postojích žáků méně úspěšných a velmi úspěšných víceletých gymnázií. Ti z velmi úspěšných zaujímají ke škole mnohem kritičtější postoj a hodnotí ji méně pozitivně. Škola je podle nich málo připravila pro další život, považují za méně důležité se ve škole snažit o lepší výsledky a také vztahy s učiteli nepovažují za příliš dobré. Žáci méně úspěšných víceletých gymnázií hodnotí ve všech těchto aspektech svou školu lépe.

Pravděpodobně jim úroveň nároků školy vyhovuje proto, že je jim přiměřená. Ve velmi úspěšných víceletých gymnáziích se může zdát, že situace je pravděpodobně složitější, protože i relativně dobří žáci dosahují ve srovnání se svými excelentními spolužáky sotva prů-